

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/biezaca-dzialalnosc-biu/174787,155-urodziny-Marszalka-Jozefa-Pilsudskiego-na-Litwie.html>
01.05.2024, 04:28

155. urodziny Marszałka Józefa Piłsudskiego na Litwie

Drugi dzień obchodów 155. rocznicy urodzin Józefa Piłsudskiego na Wileńszczyźnie rozpoczął się wizytą delegacji z Polski oraz przedstawicieli polskiej społeczności na Litwie w kościele pw. Św. Kazimierza w Powiewiórcie. To w tej drewnianej świątyni 15 grudnia 1867 r. ochrzczone zostało dziesięciodniowe niemowlę - Józef Klemens, syn Józefa i Marii z Billewiczów Piłsudskich. Kościół zachował od tego czasu praktycznie niezmienną formę i wystrój wnętrza. W specjalnej gablocie przechowywana jest misa chrzcielna z 2 poł. XVIII w., której użyto przy chrzcie przyszłego Marszałka Polski. Na ścianie powyżej prezentowana jest kopia rejestru chrztu, sporządzonego zgodnie z ówczesnymi przepisami w języku rosyjskim. Przybyli uczestnicy uroczystości wysłuchali historii kościoła i parafii przedstawionej przez proboszcza ks. dr Włodzimierza Sołowaja. Następnie Biskup Polowy Wojska Polskiego Wiesław Lechowicz przewodniczył krótkiej modlitwie w intencji Józefa Piłsudskiego i wszystkich mieszkańców parafii powiewiórskiej. Podobnie, jak dzień wcześniej Instytut Pamięci Narodowej reprezentował Adam Siwek, dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa.

Główne uroczystości tego dnia miały miejsce w Zułowie. Teren dawnego majątku Piłsudskich oczekiwał na gości przykryty całunem śniegu przecinanym gdzieniegdzie przez tropy zajęcy i saren. Pomimo pięciostopniowego mrozu bardzo liczne grono Polaków ze wzruszeniem zebrało się przy dębie zasadzonym 10 października 1937 r. przez Prezydenta RP Ignacego Mościckiego i wdowę po marszałku Aleksandrę Piłsudską na pamiątkę tego, który „dał Polsce wolność, granice, moc i szacunek”. Dwór, w którym 5 grudnia 1867 r. przyszedł na świat Józef Piłsudski, spłonął całkowicie w 1875 r. Rodzina Piłsudskich zamieszkała w ocalałej oficynie, a w krótkce przeniosła do Wilna, zaś majątek Zułowo sprzedano. W 1934 r. został odkupiony z prywatnych rąk przez Związek Rezerwistów, a teren zagospodarowano wg projektu prof. Romualda Gutta. II wojna światowa i rządy sowieckie przyniosły całkowitą dewastację terenu, na którym założono sowchoz. Po odrodzeniu niepodległej Litwy ok. 4 ha terenu z fundamentami dworu nabył i zabezpieczył Związek Polaków na Litwie.

Uroczystości rozpoczęło odśpiewanie Mazurka Dąbrowskiego. Następnie, po wystąpieniach Szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Jana Józefa Kasprzyka oraz marszałka seniora Antoniego Macierewicza, odczytany został Apel Pamięci. Przybyłe delegacje złożyły wieńce przy tablicy pamiątkowej obok dębu marszałka, a następnie zapalone zostały znicze w alei pamięci. Aleję tworzy 28 dębów, którym towarzyszą kamienne stele z inskrypcjami wyjaśniającymi intencję ich posadzenia. Dęby dedykowane są m. in. Ignacemu Janowi Paderewskiemu, gen. Tadeuszowi Rozwadowskiemu, rtm. Witoldowi Pileckiemu, Sybirakom, Ofiarom Zbrodni Wołyńskiej czy Powstańcom Warszawskim.

Po części oficjalnej uczestnicy z radością zebrali się wokół ognisk, przy których można było się ogrzać oraz zjeść prosty ciepły posiłek przygotowany przez członków Związku Polaków na Litwie. Na uznanie za wytrwałość szczególnie zasłużyli młodzi strzelcy z Jednostki Strzeleckiej 2051 w Sędziszowie Małopolskim. W ciągu dwóch dni obchodów Wojskową Asystę Honorową zapewniał pododdział z Pułku Reprezentacyjnego Garnizonu Warszawa.

W drodze powrotnej do Wilna delegacje zatrzymały się przy stacji kolejowej w miejscowości Bezdany, rozstawionej przeprowadzoną 26 września 1908 r. akcją zbrojną Organizacji Bojowej PPS. Grupa dowodzona przez Józefa Piłsudskiego, w skład której wchodził m.in. Walery Sławek, Aleksander Prystor, Tomasz Arciszewski, przejęła z rosyjskiego pociągu pocztowego przeszło 200 tysięcy rubli. Środki te przeznaczono na tworzenie Związku Walki Czynnej i organizacji strzeleckich – załóżka przyszłych legionów.